

Täysistunto

Keskiviikko 3.6.2020 klo 14.01—16.38

6. Hallituksen esitys eduskunnalle ammattipätevyiden tunnustamista koskevan direktiivin täytäntöönpanon täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2020 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 5/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

15.33 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tämän meidän mietintömme. — Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ammattipätevyiden tunnustamisesta annettua lakia ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia komission käynnistämän virallisen rikkomusmenettelyn johdosta. Komission antaman perustellun lausunnon perustella ammattipätevyiden tunnustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ammatillisesta harjoittelusta ja tunnustamisen vaikutuksista. Terveydenhuoltoalan ammattihenkilöistä annettua lakia ehdotetaan puolestaan selvennettäväksi erikoislääkäreiden, erikoishammaslääkäreiden ja erikoissairaanhoidajien tunnustamismenettelyn osalta.

Ammattipätevyiden tunnustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan lisäksi muutamia teknisiä muutoksia. Samassa yhteydessä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain rinnastamissäännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista ja viimeistään 1.7. tätä vuotta.

Sitten valiokunnan perustelut:

Ammattipätevyysdirektiivi 2005/36/EY linkittyy EU:n sisämarkkinoiden perusvapauksiin eli henkilöiden ja palveluiden vapaaseen liikkuvuuteen ja ammattihenkilöiden sijoittumisoikeuteen. Ammattipätevyysdirektiiviä on muutettu direktiivillä 2013/55/EU, joka jäsenvaltioiden on tullut panna täytäntöön viimeistään 18.1.2016, ja muutokset on vuonna 2015 implementoitu Suomen lainsäädäntöön. Komissio on kuitenkin käynnistänyt ammatipätevyysdirektiivin ja sen muutosten täytäntöönpanoon liittyvän rikkomusmenettelyn ja antanut marraskuussa 2019 perustellun lausunnon, jossa katsotaan, ettei Suomi edelleen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

kään täytä kaikkia ammattipätevyysdirektiivistä johtuvia velvollisuuksiaan. Hallituksen esityksen tarkoituksena onkin täydentää direktiivin implementointia siten, että rikkomusmenettely voidaan pysäyttää.

Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on direktiivin täytäntöönpanoon liittyvää esityksen 1. ja 2. lakiehdotusta pidetty tarpeellisina sekä direktiivin täytäntöönpanon täydentämisen että päätöksenteon periaatteiden selkeyden ja läpinäkyvyyden näkökulmista. Ehdotetut muutokset eivät pääosin muuta toimivaltaisten viranomaisten soveltamiskäytäntöjä. Esimerkiksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira on myös tähänastisessa ratkaisukäytännössään soveltanut ammattipätevyysdirektiivin 10 artiklan mukaisesti yleistä tunnustamisjärjestelmää silloin kun automaattisen tunnustamisen edellytykset eivät ole täyttyneet. Ammatillista harjoittelua koskevien suuntaviivojen laatimisvelvoite lisää kuitenkin selvityksen mukaan Valviran työtaakkaa jonkin verran.

Hallituksen esityksen 3. lakiehdotus ei liity edellä todetun direktiivin täytäntöönpanoon. Ulkomaanopintolakiin ehdotettavien täsmennysten tavoitteena on tehdä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen ja -tutkintojen rinnastamisen edellytyksiä ja perusteita läpinäkyvämmiksi. Asiantuntijalausunnon mukaan on melko tavallista, että pätevöittäviä korkeakouluopintoja, erityisesti opettajankoulutuksen opintoja, suoritetaan ulkomailla erillisinä opintoina tai osana tutkintoa, joka on alemman tasoinen kuin tehtävään Suomessa vaadittava tutkinto. Hakijalle ja mahdolliselle työnantajalle on lausunnon mukaan selkeää, että päätös opintosuorituksen rinnastamisesta tehdään esityksen mukaisesti vain jos hakija saa samanaikaisesti päätöksen ulkomaisen tutkinnon rinnastamisesta kelpoisuusvaatimuksena olevaan tutkintoon tai jos hän on suorittanut vaadittavan tutkinnon Suomessa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. — Kiitos.

15.37 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolle tämän asian esittelystä, ja niin kuin hän tuossa alussa totesi, olemme tässä tilanteessa komission rikkomusmenettelyn takia, elikkä emme sieltä katsottuna ole pistäneet ammattipätevyysdirektiiviä voimaan vaadittavalla tavalla, ja siksi näitä täydennyksiä on tarvittu. Niin kuin puheenjohtaja totesi, ammatillista harjoittelua koskevien suuntaviivojen laatimisvelvoitus kuitenkin todennäköisesti tulee jonkin verran lisäämään Valviran työtaakkaa, ja käytännössä Valvira on tähänkin asti ratkaisukäytännössään soveltanut tätä ammattipätevyysdirektiivin 10 artiklan mukaista yleistä tunnustamisjärjestelmää. Mutta joka tapauksessa tämä asia tällä hallituksen esityksellä tullaan korjaamaan.

Täällä myöskin tämä hallituksen esityksen 3. lakiehdotus, joka ei varsinaisesti liity tähän direktiivin täytäntöönpanoon, on kuitenkin siinä mielessä tärkeä, että tänä päivänä yhä useammat opiskelijat suorittavat opintosuorituksia myöskin ulkomaisissa korkeakouluissa, ja sitten mielellään ollaan vaatimassa niitten tunnustamista osaksi suomalaista tutkintoa. Tässä minusta on tärkeätä, että nyt on tullut selkeyttä tähän sääntelyyn elikkä että voidaan tämä opintosuoritus rinnastaa vain silloin, jos hakija saa samanaikaisesti päätöksen tuon ulkomaisen tutkinnon rinnastamisesta kelpoisuusvaatimuksena olevaan tutkintoon tai jos hän on suorittanut vaadittavan tutkinnon Suomessa, elikkä ei voi ajatella niin, että keräilee sieltä täältä näitä erilaisia tutkintosuorituksia ja sitten lähtee vaatimaan suomalaisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

korkeakoulututkinnon sisälle näitä opintosuorituksia. Elikkä ei voi ajatella, että meillä on hyvin monenlaatuista opintoja siellä tutkinnon sisällä, koska sitten kun ajatellaan, että henkilö kuitenkin todennäköisesti hakeutuu pääsääntöisesti suomalaisille työmarkkinoille, niin meillä pitää olla varmuus siitä, että tällä henkilöllä on myöskin riittävät tiedot ja taidot ja että laadullisesti hänen opetuksensa on ollut sellaista, joka vastaa meillä Suomessa suoritettua tutkintoa.

Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Risikko puheenjohtajana totesi, niin tämä on siinä mielessä yksimielinen mietintö sivistysvaliokunnasta ja eteenpäin vietävää lainsäädäntöä.

15.39 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle selkeästä esittelystä. Tämä laki tulee saada voimaan mahdollisimman pian.

Euroopan unioni ja siihen kuulumisen puhuttavat meitä suomalaisia varsinkin nyt, kun puhutaan vastuista ja veloista, kun puhutaan rahasta. Taustalle jää helposti se, miksi olemme unionin jäsenmaa. Me voimme opiskella ja sivistyä eri maissa, yrittäjät saavat käydä Euroopan sisämarkkinoilla kauppaa, saamme matkustaa vapaasti, kunhan koronasta selviämme, saamme tehdä vahvuksiemme mukaista työtä tässä suuren rauhanprojektin ja yhteisten arvojen vakaassa Euroopassa. Toki tämä vakaus on pandemian vuoksi viime aikoina horjunut.

Euroopan komissio on antanut Suomelle jo viime vuoden tammikuussa virallisen huomautuksen, jossa on tarkasteltu Suomen lainsäädännön vastaavuutta ammattipätevyysdirektiivin säännösten kanssa. Huomautuksessa todetaan, että Suomi on jättänyt täyttämättä osan ammattipätevyysdirektiivin säännöksistä. Tämä on toki yksi esimerkki viime aikoina siitä, että pandemia on siirtänyt monen tarpeellisen lain säätämistä. Olemme joutuneet varovaisuussyistä siirtämään muiden kuin koronaan liittyvien lakien säätämistä eteenpäin. Jos tämä pandemia-aika pitkittyy, niin kuin nyt on mahdollista, on tärkeää, että alamme viedä normaalia lainsäädäntöä entistä enemmän eteenpäin, ettei tule ruuhkaa. Tämä hallituksen esitys on vastaus tähän Euroopan komission huomautukseen. Siksi näitä lakeja on tarpeen muuttaa.

Tässä edustaja Essayahkin otti esille tämän tilanteen, että eri maissa samantyyppiset tutkinnot ovat eritasoisia. Sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota erityisesti opettajien koulutustasoon eri maissa. Helposti unohdamme, että Suomen opettajat ovat todella korkeasti koulutettuja. Siksi onkin tärkeää, että tämä valiokunnan huomio otetaan onkeen ja koulutusten yhteensovittaminen tapahtuu oikealla tavalla. Nyt kun teemme samalla jatkuvan oppimisen uudistusta, on tärkeää, että myöskin nämä eurooppalaiset tarpeet [Puhemies koottaa] täsmäkoulutuksiin otetaan siinä huomioon.

15.43 Paula Risikko kok: Arvoisa herra puhemies! Tämäntyyppinen direktiivihän, mistä tässä on kysymys, varmistaa sitä laatua. Mielestäni on erittäin tärkeää, että tällainen ammattipätevyysdirektiivi kaiken kaikkiaan on ja sitä noudatetaan. Tietystihän — me totesimme sen tuolla valiokunnassakin, niin kuin tuosta meidän mietinnöstämme huomataan — Suomessa on tätä kyllä jo toteutettu, mutta meidän lainsäädäntömme vain ei ole ollut niin eksakti kuin nyt olisi tarvittu. Siinä mielessä on ihan tarkoituksenmukaista sitä nyt korjata.

Tietenkin aina se kaikkein suurin juttu on tunnistaminen ja tunnustaminen. Tämä liittyy nyt nimenomaan siihen tunnustamiseen. Aivan toinen juttu on sitten tietysti se, miten tunnistetaan se osaaminen. Meillehän tulee hyvin paljon Euroopan alueelta myöskin työnteki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

jöitä, ja jos ajatellaan esimerkiksi terveydenhuoltoa, jossa meillä tulee olemaan tulevaisuudessa vielä kovempi pula asiantuntijoista, niin me tarvitsemme myöskin sitä työperäistä osaamista tänne ja nimenomaan sitä sellaista spesifiä, esimerkiksi erikoislääkäreitä, sairaanhoitajia, me tulemme tarvitsemaan heitä. Meillä on tällainen yhteiseurooppalainen koulutus, mutta me joka tapauksessa tarvitsemme sitä pätevyyden tunnistamista ja tunnustamista, koska jokaisessa maassa kuitenkin on hieman erilainen se koulutuksen sisältö ja harjoittelutkin ovat hieman erilaisia, vaikka niitä on yritetty standardisoida, esimerkiksi sairaanhoitajien koulutusta, niin että kun sairaanhoitaja vaihtaa Euroopan maasta toiseen, niin työnantajan pitää voida luottaa, että hän osaa sitä ja tätä ja osaa juuri nämä asiat, jotka on hänelle siellä kerrottu, että tämä on se todistus ja sen mukaisesti osaa näitä.

Mutta sitten oma juttunsa on tietysti se, kun tulee Euroopan alueen ulkopuolelta henkilöitä. Itsekin olen koulutuksen johtajana vastaanottanut henkilöitä, joiden asiakirjoista ei välttämättä sitten tiennyt, mikä se osaaminen loppupeleissä on. Silloin tietysti pitää ottaa näitä tällaisia näyttökokeita käyttöön, ja sitten sen osaamisen tunnistamiseen pitää käyttää paljon aikaa. Ja sitten on tietysti paljon näitä räätälöityjä koulutusohjelmia, jolloin ajantasaistetaan suomalaisen lainsäädäntöön ja suomalaiseen pätevyyteen henkilöitä. Joskus siihen menee jopa vuosi, joskus enemmänkin, mutta se on aivan pakko tehdä, koska terveydenhuollossa ollaan ihmisen hengen kanssa ja ihmisen terveyden kanssa tekemisissä.

Pidän tärkeänä tällaista ammattipätevyyden tunnustamista ja tunnustamista. Se lisää laatua ja vaikuttavuutta. — Kiitos.

15.46 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Äskeisessä edustaja Risikon puheenvuorossa käsiteltiin oikeastaan 80:tä prosenttia siitä asiasta, jota varten pyysin oman puheenvuoroni, mutta eihän hyvä asia siitä huonoksi muutu, jos nostan pikkuisen näitä samoja teemoja esille.

Ennen kaikkea kiinnitän tässä huomiota nyt terveydenhuollon koulutukseen. Oman pitkän terveydenhuoltotyöurani aikana — ja itse asiassa voin laajentaa sitä jopa aikaan, jolloin en ollut vielä itse terveydenhuollon palveluksessa, mutta perhetaustani takia vietin koko lapsuuteni ja nuoruuteni asuen sairaala-alueella, jolloin kuulopuheissa kuulin paljon menneinä vuosikymmeninä siitä, mitä sairaalamailmassa tapahtuu — ei ollut ollenkaan harvinaista, että jouduttiin niin sanotussa kahvipöytäkeskustelussa joskus vähän kuulostelemaan, että missäs tiedekunnassa kyseinen henkilö on suorittanut esimerkiksi lääkäritutkintonsa. Ja aikanaan Kuopiossa, jossa silloin lapsuudessani asuin, kävi niin, että eräs tällainen henkilö sanoi, että Sorbonnen yliopistossa, ja sattui olemaan sen verta sivistynyttä seuruetta siinä paikan päällä, että tiesivät, ettei kyseisessä yliopistossa ole lääketieteellistä tiedekuntaa, ja siihenhän se työnteko sitten loppui. No, tämä oli anekdootti, tosiasia kylläkin toki, mutta sen jälkeenhän tässä ollaan edetty järjestäytyneesti, ja EU-jäsenyyden myötä tässä on nyt ollut selvät direktiivit, miten tätä on säädelty, ja aivan kuten edustaja Risko totesi, niin ongelma on tällä hetkellä ehkä enemmän EU-alueen ulkopuolelta tulevat työntekijät.

Mutta juuri näin: terveydenhuollossa, jossa ollaan hengen ja terveyden kanssa tekemisissä, on äärettömän tärkeätä, että saadaan tismalleen oikea tieto koulutusten ja työharjoittelujen sisällöistä ja siitä, että ne vastaavat sitä standardia, minkä me olemme Suomessa asettaneet. Se on nimenomaan terveydenhuollon laadunhallintaa, ja kun vertaa Euroopan maita, esimerkiksi Iso-Britannia, niin yleinen johtopäätös on se, että Suomessa terveydenhuollon henkilöstöllä on erittäin korkeatasoinen koulutus ja korkea osaaminen. Tämä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

yksi niitä meidän valttejamme, miksi meidän terveydenhuoltomme tekee varsin hyvää tuloista tällä hetkellä.

Tässä on nyt teknisistä muutoksista kysymys, eli otetaan erikoislääkärin tutkinto-, erikoishammaslääkärin tutkinto- ja erikoissairaanhoidajan tutkintonimikkeet jo aiemmin oleviin säädöksiin, mutta asian ydin on juuri tässä, mistä puhuin ja mistä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikko edellä puhui.

15.48 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty erittäin hyviä ja painavia ja asiantuntevia puheenvuoroja, ja kuten todettu, niin sivistysvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Valiokunta esittää siis, että lakiesitys hyväksyttäisiin muuttamattomana. Juuri niin — tässähän on kyse siitä, että ammattipätevyiden tunnustamisesta annettua lakia ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi. Taustallahan on tämä komission huomautus, jossa on tarkasteltu Suomen lainsäädännön vastaavuutta ammattipätevyysdirektiivin säännösten kanssa.

Näiden muutosten lisäksi lakiin ehdotetaan näitä mainittuja teknisluonteisia muutoksia, joissa tavoitteena on tehdä ulkomailla suoritetujen korkeakoulututkintojen ja -opintojen rinnastamisen edellytyksiä ja perusteita läpinäkyvämmiksi, ja mielestäni tämä on tässä kohtaa hyvin tärkeä tavoite. Jo asiantuntijalausunnonkin mukaan on melko tavallista, että pätevyittäviä korkeakouluopintoja, erityisesti opettajakoulutuksen opintoja, suoritetaan ulkomailla erillisinä opintoina tai osana tutkintoa, joka on alemman tasoinen kuin tehtävään Suomessa vaadittava tutkinto. Asiassa ei tietenkään ole sinällään mitään pahaa. Opiskelu ulkomailla kyllä kannattaa aina, mutta henkilölle itselleen ja työnantajalle on selkeämpää, että päätös opintosuorituksen rinnastamisesta tehdään vain, jos hakija saa samanaikaisesti päätöksen ulkomaisen tutkintonsa rinnastamisesta kelpoisuusvaatimuksena olevaan tutkintoon. Ylipäätään on siis tärkeää se, että tällainen epäselvyys tai tulkinnanvaraisuus saadaan pois ja selvät sävelet tilalle ja ehkä tällainen jälkijättöinenkin spekulointi kelpoisuudesta loppumaan.

Valiokunnassa asiantuntijakuulemisessa on myös tämän esityksen 1. ja 2. lakiehdotusta pidetty tarpeellisena sekä täytäntöönpanon täydentämisen että päätöksenteon periaatteiden ja selkeyden näkökulmista. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja ylipäätään valiokunnan saaman selvityksen perusteella — myös meidän monien salissa olevien edustajien, jotka sivistysvaliokunnassa istuvat — esitystä pidetään tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

15.51 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan vielä muutama sananen tästä kaiken kaikkiaan. On aivan totta, mitä täällä jo sivistysvaliokunnan jäsenetkin ja edustaja Lindén totesivat, että on tärkeää, että on selvät säännöt, miten se tunnistaminen tapahtuu. Tämä ei kuitenkaan poista ihan täysin sitten sitä, että meillä kuitenkin sitä vertailtavuutta ja rinnastamista pitää tapahtua, kun meillä on kuitenkin jonkin verran erilaiset koulutusjärjestelmät eri maissa ja meillä on ne sisällöt jonkin verran erilaisia. Sitten täällä puhutaan myös harjoittelusta, ja on myöskin erilaisia harjoittelupaikkoja, mitä suositaan eri maissa. Se ei ole ihan niin helppoa, ja varsinkin kun vastaanotat sen henkilön sinne työnantajana — varmasti esimerkiksi edustaja Lindén, joka on työnantajana paljon rekrytoinut alan henkilöitä, tietää — se on aina, vaikka se on paperilla, niin se osaaminen kuitenkin.

Siitä syystä toivoisin, että käytännössä meillä näyttöjä olisi enemmän ja meillä olisi mahdollisuutta näyttöihin siellä työpaikalla. Se on tietysti oma resurssinsa, joka siihen tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 85/2020 vp

vitaan sitten, ja varsinkin jos rekrytoidaan hyvin valtavasti väkeä tai joudutaan äkkitalanteessa rekrytoimaan, kyllä meidän pitää käyttää myöskin sitten näitä tällaisia koulutusjaksoja, näitä tällaisia pieniä harjoitteluajoja ja koeajoja. Niitä voidaan opinahjojen, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen koulutuksen, kanssa yhdessä järjestää, ja sitten tietysti ihan näyttökokeitakin pitäisi voida suorittaa.

En missään nimessä sano, että se on mitenkään valtaisaa, mutta me olemme nähneet Suomessa myös valelääkäritapauksia, ja sitä voi myöskin olla näkyvässä tulevaisuudessa, jos tulisi sellainen tilanne, että on valtava tarve esimerkiksi hoitajista. Esimerkiksi eräässä Euroopan maassa, jossa tiedän, että on valtava pula, on nimenomaan ulkomaista rekrytointia nyt lisätty, mutta siellä on myöskin tällainen valehoitajailmiö tällä hetkellä. Elikkä kun niitä papereita voidaan sorvata myöskin omatoimisesti aika taitavasti. Siitä syystä toivon, että meillä olisi myöskin tulevaisuudessa tällaisia täsmäkoulutuksia, joilla eräällä lailla saataisiin täydennettyä siihen suomalaiseen tarvittavaan osaamiseen, mutta että sitten myöskin näitä näyttökokeita ja harjoitteluajoja voisi sitten olla käytettävissä, jolloin ihan oikeasti nähtäisiin, ja se lisäisi myöskin turvallisuutta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 56/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.